

ве без селянина», «Селянин має стати господарем», «Спасіння України в оновленому селі», «Селянська доля» й інші. І не випадково дві останні монографії, про які вже йшлося, академік присвячує селу та селянам. Глибоким змістом наповнена посвята у монографії «Сучасні аграрні перетворення в Україні» «Історично-селянському Роду України, Фундатору і Оберегу соціогенетичного коду вітчизняної нації».

Володимир Васильович завжди був та залишається для мене взірцем Особистості-Людини, Особистості-Науковця й Особистості-Вчителя. Так, саме вчителя, хоча Володимир Васильович в буквальному розу-

мінні не був моїм учителем – ні у вузі, ні в аспірантурі, ні в докторантурі. Але я вчився у нього наукової порядності та принциповості, людяності, громадянської сміливості й гуманності. Я гордий тим, що Володимир Васильович – мій земляк родом із Шаргородщини. Тож бажаю, дорогий Земляче, міцного здоров'я на довгі літа. Щоб і надалі Бог дарував Вам життєву силу, енергію, наснагу в науково-творчій діяльності. Ваш науковий потенціал – невичерпний, а наукова спільнота, виробничники, студентська молодь очікують від Вас нових звершень на теренах аграрно-економічної науки.

В.Г. АНДРІЙЧУК, доктор економічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України

*

Завжди на передових рубежах економічної науки

У другій половині ХХ століття в Україні сформувалася плеяда визначних лідерів аграрної економічної науки – докторів економічних наук, академіків Української (нині Національної) академії аграрних наук (НААН). Ці дослідники стали очільниками наукового забезпечення розвитку ключових напрямів аграрної економіки й аграрних реформ.

Серед таких дослідників однією з ключових є постать авторитетного вченого в галузі аграрної економіки – Володимира Васильовича Юрчишина, який народився у 1925 році в с. Заячівка Шаргородського району Вінницької області. З дитячих років пізнав умови сільського життя, колективізацію, коли рідні, односельці, інтелігенція піддавалися репресіям. На його очах відбувалися об-

тяжливі для селян втручання державних і політичних служб у господарську діяльність та їхнє життя. Ці події визначили подальший його шлях в житті й науці. Особиста причетність до долі українського села дає змогу реально сприймати ті зміни, яких зазнало українське село.

Після закінчення плодоовочевого факультету Уманського сільськогосподарського інституту працював викладачем Кам'янець-Подільської середньої сільськогосподарської школи з підготовки керівників сільськогосподарських підприємств. Наступні 22 роки його життя і роботи були пов'язані з Українською сільськогосподарською академією (нині Національний університет біоресурсів і природокористування). Тут він закінчив аспірантуру при кафедрі організації сільського господарства, працював асистентом, доцентом, завідувачем кафедр, професором, проректором з наукової роботи і ректором. Обіймав посаду ректора упродовж 1968-1976 років. Свої наукові дослідження починав з економіки плодоовочівництва. На цей предмет захистив докторську дисертацію.

Моє перше знайомство з Володимиром Васильовичем відбулося за незвичних обставин. Я, як секретар партійної організації

педагогічного факультету Академії, звертався з питання залагодження інциденту порушення правил студентського життя, пов'язаного зі святкуванням дня народження однієї студентки. Покарання було законним, але не справедливим – виключення за місяць до закінчення навчання. З урахуванням думок слухачів наказ про виключення було відмінено. Це говорить про людяність, чуйне ставлення до студентів.

Тісніше спілкування відбулося після переходу Володимира Васильовича на роботу до Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства, де завідував відділами управління сільським господарством, теорії й методології реформування аграрних відносин, аграрної і соціальної політики. У січні 2011 року він перейшов до Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» на посаду головного наукового співробітника.

Володимир Васильович Юрчишин (академік Національної академії аграрних наук із 1990 року) відомий результатами наукових досліджень у різних напрямках економічної науки. Перші наукові розробки стосувалися розвитку садівництва України – він став фундатором нової гілки знань. Вперше не лише в Україні, а й у колишньому СРСР були проведені дослідження економіки садівництва щодо ефективності порід, розміщення сортів та його інтенсифікації. Винятково важливими для економіки країни були дослідження, що стосувалися організації управління сільським господарством. Йому належить великий внесок у розробку Генеральної схеми управління АПК, створення інтегрованого органу державного управління – Держагропрому, розробки щодо функцій управління, їх структури й особливостей здійснення на різних рівнях ієрархії, організаційно-структурної побудови органів державного управління та агроформувань, управління якістю продукції й праці. Дослідження цих питань узагальнено в науковій праці «Руководитель и коллектив»¹, де розкривалися особливості роботи керівників сільськогосподарських підприємств. У мо-

¹ Юрчишин В.В. Руководитель и коллектив / В.В. Юрчишин. – К.: Урожай, 1988. – 200 с.

нографії розглянуто стиль керівництва та організація праці керівника, його місце в системі управління, гуманістична спрямованість підприємства. Незважаючи на те, що праця була написана в специфічних умовах командної економіки, вона не втратила своєї актуальності й нині.

Результати дослідження з питань управління науково-технічним прогресом в аграрній сфері економіки знайшли відображення у монографії «Науково-технічний прогрес в сільському господарстві: планування, управління, ефективність»² за редакцією і безпосередньою участю В.В. Юрчишина. Ця наукова праця відіграла значну роль в удосконаленні управління аграрним виробництвом.

Останніми роками ХХ століття В.В. Юрчишин із великою результативністю почав досліджувати проблеми реформування соціально-економічних відносин у сільському господарстві. Цей напрям охоплював формування та здійснення аграрної політики держави з її політичними, правовими, економічними, соціальними й організаційними аспектами, відносини власності, аграрної і земельної реформ. У 1990 році ним опрацьовано методичку персоніфікації майнової власності³. Ця робота проводилася протягом багатьох років, починаючи з 1990-го по теперішній час. За цей період ним особисто та у співавторстві з іншими вченими у монографіях, наукових журналах, збірниках і газетах надруковано понад 260 наукових, методичних й інших статей. Це величезний науковий доробок В.В. Юрчишина. Йому належить безперечний пріоритет у розробці актуальних питань аграрної політики.

У поглядах В.В. Юрчишина з питань здійснення аграрних перетворень переважають оригінальні підходи і нетрадиційні механізми вирішення. Будучи активним прихильником реформування аграрних відносин, розробляючи їх концептуальні, теоретичні та практичні засади, він брав безпосередню участь у їх практичному втіленні.

² Юрчишин В.В. Науково-технічний прогрес в сільському господарстві: планування, управління, ефективність ; за ред. В.В. Юрчишина. – К.: Урожай, 1985. – 320 с.

³ Методичні рекомендації по організації пайових відносин в сільськогосподарських підприємствах / В.В. Юрчишин, М.Я. Дем'яненко. – К., 1990. – 12 с.

Безперечно, при цьому виникало багато проблем, які потребували оперативного розв'язання на науковій основі. Це стосувалося, зокрема, опрацювання організаційно-методичних основ реформування колгоспів і перетворення їх в організаційно-правові структури на основі приватної власності на майно й землю, проблем соціального розвитку аграрного сектору економіки та формування системи надійного соціального захисту селян та інших сільських жителів, а також розвитку сільських територій.

Поглиблюючи теоретичні положення розвитку й реалізації системи ринкових відносин, В.В. Юрчишин розробив і запропонував практичні механізми мотивації виробничої діяльності, що дає змогу на рівні села розв'язати проблему власності, господаря землі як винятково важливу складову побудови нового суспільного ладу.

Розглядаючи причини, що зумовили соціальний занепад села й бідність значної частини селян, В.В. Юрчишин визначальними вважає суб'єктивні причини, які, з одного боку, є наслідком прорахунків аграрної політики, а з іншого – недоліками здійснення реформ. Одним із найсуттєвіших проявів, на його погляд, є соціальні втрати: безробіття, низький рівень заробітної плати, деградація сільських поселень, втрата сільської інфраструктури.

У гостро дискусійній проблемі щодо надання землям сільськогосподарського призна-

чення статусу товару, В.В. Юрчишин виходив із реалій. По-перше, земля вже є предметом купівлі-продажу земельних ділянок, які знаходяться у приватній власності громадян. По-друге, з часом законодавчо буде визнано право цивілізованих земельно-товарних відносин. Проте на сучасному етапі не слід штучно прискорювати цей процес за відсутності інфраструктури з питань ринку земель.

У новітніх дослідженнях В.В. Юрчишина значна увага приділяється питанням захисту селянства і розвитку сільських територій. Велику увагу він приділяє дослідженню такої фундаментальної проблеми, як формування та здійснення аграрної політики незалежної України. Йому належить пріоритет в обґрунтуванні мети і визначенні етапів аграрної політики та розробці методологічних основ реформування аграрних відносин.

Незалежно від того, в якій установі працював чи працює, на нинішній час В.В. Юрчишин займається розв'язанням економічних проблем сучасного сільського господарства.

Ми всі, його колеги, горді тим, що нам довелося працювати з такою щирою, простою, доступною і такою визначною Людиною, завжди доброзичливою, професійною та відповідальною, готовою прийти на допомогу. Його завжди молодечий запал, завзяття й оптимізм із роками не проходять і вся наукова громадськість очікує від Володимира Васильовича Юрчишина нових, ще вагоміших творчих та життєвих здобутків.

*М.Й. МАЛІК, доктор економічних наук, професор,
академік НААН, завідувач відділення соціально-економічних проблем
розвитку сільських територій
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

*

Основоположник науки відродження сільського господарства України

У науці основою служить вершина. В аграрній економічній науці знаменною вершиною в дослідженні проблеми відродження сільського господарства постає академік Володимир Васильович Юрчишин, який ще у 1999 році в журналі «Економіка України»

опублікував статтю під красномовною назвою: «До проблеми відродження сільського господарства України». Саме тоді було започатковано наукове опрацювання проблеми, що й нині не лише зберігає свою актуальність, а загострюється в силу збереження